

<https://doi.org/10.52326/csd2024.38>

ANALYSIS OF THE CEREALS INSURANCE DEGREE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

ANALIZA GRADULUI DE ASIGURARE CU CEREALE AL REPUBLICII MOLDOVA

Elena ȘCERBACOV

Technical University of Moldova, 168 Stefan cel Mare and Sfânt Boulevard, Chisinau, Republic of Moldova

Abstract. The aim of the paper is to analyze the degree of cereals insurance of the Republic of Moldova. During the elaboration of the investigation the following methods were used: analysis, synthesis and comparison. The information base was made up of the works in the analyzed field, as well as the statistical reports of the NBS. The obtained results show that the economic access to food products is not ensured, because the population of the Republic of Moldova cannot purchase food products in accordance with the prescribed physiological norms of consumption, the reason being the low income.

In 2022, the Republic of Moldova was overinsured with wheat production. During the same period, our country was provided with production of maize, rye and barley, the remaining 20% of what is needed must be completed from imports. The Republic of Moldova is not provided with oat production and in order to ensure the physical access of citizens, the necessary is completed on the basis of import.

Key words: *economic access, cereals, export, import, food security.*

JEL Code: *Q10, Q17*

Rezumat. Lucrarea are drept scop analiza gradului de asigurare cu cereale al Republicii Moldova. Pe parcursul elaborării investigației următoarele metode au fost utilizate: analiza, sinteza și comparația. Baza informațională a constituit-o lucrările din domeniu analizat, cât și rapoartele statistice ale BNS. Rezultatele obținute arată că accesul economic la produsele alimentare nu este asigurat, deoarece populația Republicii Moldova nu poate să achiziționeze produse alimentare în corespundere cu normativele fiziologice de consum prevăzute, cauza fiind obținerea veniturilor mici.

În anul 2022 Republica Moldova a fost supraasigurată cu producție de grâu. În aceeași perioadă țara noastră a fost asigurată cu producție de porumb, secară și orz, restul 20% din necesar trebuie să fie completat din import. Republica Moldova nu este asigurată cu producție de ovăz și pentru a asigura accesul fizic al cetățenilor, necesarul se completează pe baza importului.

Cuvinte-cheie: *acces economic, cereale, export, import, securitate alimentară*

Introducere

Securitatea alimentară este un concept complex, dificil de încadrat într-un singur domeniu, deoarece presupune atât abordări nutriționale, cât și economice, sociale și politice. Conceptul a fost enunțat prima dată la Conferința Mondială asupra alimentației din 1974, organizată de FAO, ale cărei concluzii s-au finalizat prin declarația „fiecare bărbat, femeie și copil are dreptul inalienabil de a nu suferi de foame și malnutriție pentru a-și dezvolta facultățile fizice și mentale” (UN, 1974). De atunci, conceptual de securitate alimentară s-a dezvoltat și s-a diversificat. Se apreciază că există peste două sute de definiții ale conceptului de securitate alimentară (Smith et al., 1992). Cele mai citate definiții

ale securității alimentare sunt cele elaborate de FAO, în anul 1983, și de Banca Mondială, în anul 1986.

- „Asigurarea accesului fizic și economic la hrana de bază necesară pentru toată lumea, în orice moment” (FAO 1983).

- „Accesul tuturor oamenilor, în orice moment, la hrană suficientă pentru o viață activă și sănătoasă” (World Bank, 1986).

- „O situație în care toți indivizii unei populații posedă resursele necesare pentru a asigura accesul la hrană suficientă pentru o viață activă și sănătoasă”. (Weber, Jane, 1991).

Aceste definiții se concentrează pe accesul indivizilor, în orice moment, la hrană suficientă nu numai prin supraviețuire, ci și pentru a participa activ la viața socială. Aspectul calitativ, alături de cel cantitativ, este adus în discuție de Barraclough și Utting în definiția securității alimentare, elaborată în anul 1987:

- „Oferte și distribuții sigure ale alimentelor pentru toate grupurile sociale și toți indivizii, adecvate calitativ și cantitativ pentru a satisface nevoile nutriționale ale acestora” (Barraclough, Utting, 1987).

Abordări convenționale ale securității alimentare au la bază măsurători obiective în definiția elaborată de Reardon și Matlon:

„Consumul a mai puțin de 80 % din media consumului caloric zilnic recomandat de Organizația Mondială a Sănătății” (Reardon, Matlon, 1989).

În concluzie, Maxwell (1996) a identificat trei schimbări majore în definirea securității alimentare, de la Conferința Mondială asupra Alimentației din 1974 până în prezent: de la abordarea globală și națională la cea individuală, de la o perspectivă alimentară la una privind modul de viață, de la indicatori obiectivi la percepții subiective. [2, p. 63-64]

Problema alimentară are două componente de bază: *politica alimentară* și *politica nutrițională*. În fundamentarea acestora sunt utilizate normele de nutriție ale populației care pot servi la evaluarea volumului și structurii necesarului în alimente- bază, respectiv resurselor agroalimentare necesare pentru a fi transformate în alimente direct ingerabile. De asemenea, pe această bază se pot stabili volumul și structura nutrienților necesari.

Acest fapt are importanță deosebită în conturarea și stimularea unei politici agricole în vederea creării disponibilităților de materii prime agro-alimentare.

Politica alimentară generează două direcții de intervenții: una referitoare la aprovizionarea și calitatea produselor, iar cealaltă se raportează direct la consumator și capacitatea sa de consum.

Politica alimentară generează două direcții de intervenții: una referitoare la aprovizionarea și calitatea produselor, iar cealaltă se raportează direct la consumator și capacitatea sa de consum. Aceste intervenții instrumentate de către guverne vizează unul sau mai multe din următoarele obiective:

-stabilirea prețurilor alimentelor față de fluctuațiile puternice ale prețurilor internaționale (dacă este vorba de o țară net importatoare de produse alimentare);

-limitarea presiunii inflaționiste prin controlul prețurilor alimentelor;

-compensarea sau reducerea nivelului prețului cu amănuntul în cazul unor mărfuri de încurajare a producției care se repercutează printr-o creștere a prețurilor plătite producătorilor și transmise până la nivelul consumatorului;

- asigurarea unui anumit nivel nutritional al populației subnutrite; stabilizarea prețurilor alimentelor pentru grupele vulnerabile cu o capacitate slabă de cumpărare și o anumită redistribuire a veniturilor. [1, pag. 64-65]

Material și metodă

Datele prezentate în lucrare aparțin Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova. Materialul informativ al lucrării date include studiile efectuate la nivel internațional, cât și național. Analiza, sinteza și comparația constituie instrumentele utilizate în această lucrare.

Rezultate și discuții

Valoarea nutritivă a cerealierelelor le atribuie acestora un loc deosebit în rațiunea zilnică alimentară. În tabelul ce urmează sunt prezentate resursele de culturi cerealiere a țării noastre.

Tabelul 1. Resursele de culturi cerealiere în Republica Moldova, mii tone

Denumirea produselor	RESURSE, mii tone			
	Producție	Import	Variația stocurilor	Total resurse
Culturi cerealiere (fără leguminoase), inclusiv produse derivate din acestea	1758,1	199,0	1394,3	3351,4
din care: grâu	855,0	50,5	28,8	934,3
porumb	752,3	92,0	1353,7	2198,0
secară	0,9	0,1	1,4	2,4
orz	132,7	43,0	-3,3	172,4
ovăz	1,6	3,4	0,4	5,4
alte cereale	15,6	10,0	13,4	39,0

Sursa: [3]

Producția de grâu obținută la un hectar de teren de către producătorii agricoli din Republica Moldova este mai mare în zona de nord decât în cea de sud, fapt care denotă un decalaj esențial al nivelului de concurență atât pe piața autohtonă, cât și pe cea din exterior.

Una dintre problemele stringente cu care se confruntă agricultura este „îmbătrânirea populației” [4]

Producția de cereale a fost afectată de secetă în majoritatea țărilor Uniunii Europene. Culturile cerealiere se caracterizează printr-un grad sporit de sensibilitate față de condițiile meteorologice în perioada de vegetație, dar și la cea de recoltare. ” [5]

Cultura grâului de toamnă necesită îngrășăminte cu un conținut sporit de azot, Obținerea unei tone de cereale este reală în cazul introducerii a 30 kg azot.

Majorarea prețului la motorină și metal a cauzat sporirea prețurilor la piesele pentru utilajele agricole, precum și a serviciilor de întreținere a tehnicii utilizate în agricultură. . [https://studentus.md]

Criza energetică, dar și războiul din Ucraina au dezechilibrat balanța comercială a Republicii Moldova. Lipsa de motorină la stațiile PECO creează mari probleme agricultorilor în toate fazele proceselor tehnologice.

Producătorii autohtoni sunt foarte afectați de prețurile majorate la îngrășăminte și combustibil, însă această problemă ar putea fi soluționată prin implicarea nemijlocită a autorităților.

Ucraina fiind una dintre liderii mondiali care exportă cereale, și-a redus esențial volumul cantității furnizate altor țări, motivul fiind atacurile masive ale Rusiei asupra depozitelor. Astfel atenționările adresate de către Organizația Națiunilor Unite cu privire la războiul declanșat va amplifica foametea pe întreg globul pământesc, cele mai afectate țări vor fi cele din Africa, 54 la număr, acestea importând circa o doime din cantitatea de grâu din Rusia și Ucraina.

Deși accesul fizic la produsele alimentare este asigurat, nu putem confirma acest fapt cu privire la accesul economic, deoarece cetățenii Republicii Moldova nu își pot permite să procure produsele alimentare conform normativelor fiziologice de consum. Această situație este cauzată de prețurile foarte mari la motorină, îngrășăminte, tehnică și utilaj agricol, impedimentele ce țin de accesul la piețele externe. [7]

Criza economică provocată de război, importurile în cantități mari din Ucraina , precum și prețul derizoriu la cerealele produse în Republica Moldova sunt printre cauzele de bază a producătorilor locali de a fi în prag de faliment.

Rata înaltă a inflației și prețurile în continuă ascensiune au creat mari dificultăți atât producătorilor, cât și consumatorilor. Prețurile la produsele alimentare s-au majorat în anul 2022 față de anul 2021 cu 28-35 %. Republica Moldova a înregistrat o rată anuală a inflației de 28 %, fiind clasată pe locul 2 în Europa conform acestui indicator macroeconomic.

Rata dobânzii la credite bancare s-au majorat până la 18 %, fapt care a îngreunat accesibilitatea acestora de către producătorii autohtoni. Chiar dacă în această perioadă mărimea Fondului necesar subvenționării s-a majorat până la suma de 1 mlrd 750 mln lei, efectul acestei creșteri a fost puternic subminat de sporirea concomitentă a ratei inflației. [8].

Producția de grâu deține un rol principal în strategia asigurării securității alimentare, fapt argumentat prin obținerea unei game largi sortimentale de produse de panificație. În realizarea

strategiei de asigurare a securității alimentare grâul deține un rol care poate fi elucidate și de capacitatea de a fi stocat, fără a fi nevoie de spații frigorifice care sporesc costurile de producție. De asemenea grâul poate fi păstrat pe o perioadă lungă de timp și transportat pe distanțe lungi fără a exista riscul de alterare a acestei producții. [12].

În vederea redresării situației din sector, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare a permis importul de grâu, porumb și floarea-soarelui în Republica Moldova în baza licenței. Scopul de bază a acestei acțiuni este de a asigura stabilitatea prețului intern și de a susține producătorii locali să-și comercializeze producția, lichidarea stocurilor acumulate și evitarea acumulării unei cantități excedentare de producție față de necesarul intern.

Licența va fi eliberată de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Conform datelor Ministerului, începând cu luna octombrie 2023 și până la data de 26 martie 2024 nu s-a importa grâu, cu excepția celui pentru semințe și semănat. Licența a mai fost acordată pentru importul de aproximativ 1500 tone de semințe de floarea-soarelui, o parte din care, 1200 tone din soiuri care nu se cultivă pe teritoriul Republicii Moldova, revin industriei cofetăriei. De asemenea s-a acordat licență pentru a se importa 44 tone porumb pentru floricele, adică popcorn. [9].

Tabelul 2. Utilizarea cerealielor în Republica Moldova

Denumirea produselor	UTILIZĂRI, mii tone						Total utilizări
	Export	Semințe	Furaje	Prelucrarea în scopuri nealimentare	Pierderi	Consumul personal al populației	
Culturi cerealiere (fără leguminoase), inclusiv produse derivate din acestea	1516,0	93,1	1210,0	23,0	21,1	488,2	3351,4
din care: grâu	279,0	70,0	127,7	0,5	7,6	449,5	934,3
porumb	1192,3	10,3	966,5	0,0	10,6	18,3	2198,0
secară	1,4	0,1	0,2	0,0	0,0	0,7	2,4
orz	29,8	9,8	101,2	20,9	1,3	9,4	172,4
ovăz	0,1	0,1	2,3	0,0	0,0	2,9	5,4
alte cereale	13,4	2,8	12,3	1,6	1,6	7,3	39,0

Sursa: [3]

Conform datelor Serviciului Vamal, în decursul intervalului de timp începând cu 1 iulie 2022 - 4 mai 2023, Republica Moldova a exportat un volum de grâu de 458,9 mii tone, prețul mediu de comercializare fiind 5,21 lei/kg.

Volumul exportat a fost mai redus în comparație cu perioada anilor 2021- 2022, atunci când volumul exportat a fost de 1 012,6 mii tone, adică cu 54,68 p.p. mai puțin în mărime relativă. Motivul principal a acestei diminuări îl constituie seceta pedologică, dar și capacitatea concurențială redusă a fermierilor locali în materie de preț față de exportatorii din Ucraina. Primele cinci țări care importă grâu din Republica Moldova sunt: România, Turcia, Grecia, Indonezia și Malaysia. [11]

Principalul partener al Republicii Moldova este România, această colaborare s-a intensificat de la începutul anului 2022 când a izbucnit războiul în Ucraina.

În anul 2023 Republica Moldova a exportat grâu în România în volum de 707 mii tone, aceasta constituie 62 % din totalul volumului exportat de 1,14 milioane tone. Astfel România s-a clasat pe locul I în topul țărilor în care Republica Moldova a exportat grâu.

În anul 2021 doar 17 companii din Republica Moldova au exportat grâu în România, însă în anul 2023 numărul acestora a atins 77 companii, majorarea fiind de circa 4,5 ori. [10].

Adjunctul ministrului Agriculturii, Taras Vișoțki, a declarat faptul că Ucraina va exporta un volum al producției de grâu și porumb cu circa o pătrime mai puțin din cauza unei cantități mai mici pe care o va obține în anul 2024, cauza fiind războiul. În afară de influența războiului asupra suprafețelor de teren arabil de care dispune, producția care va fi recoltată în anul 2024 în Ucraina va fi afectată de temperaturile scăzute din luna mai, precum și de seceta din lunile mai-iunie. [13].

Conform datelor oferite de statistică, un cetățean din Republica Moldova consumă aproximativ 120 de kilograme de produse de panificație anual, ceea ce reprezintă 10 kilograme

lunar. Medicii nutriționiști susțin că este cu mult peste norma recomandată și propun includerea în meniul zilnic de salate, legume și fructe.

Deoarece cererea pentru produsele de panificație este în creștere, la moment în Republica Moldova sunt zeci de întreprinderi care produc pâine, având o gamă de produse variată.[14]

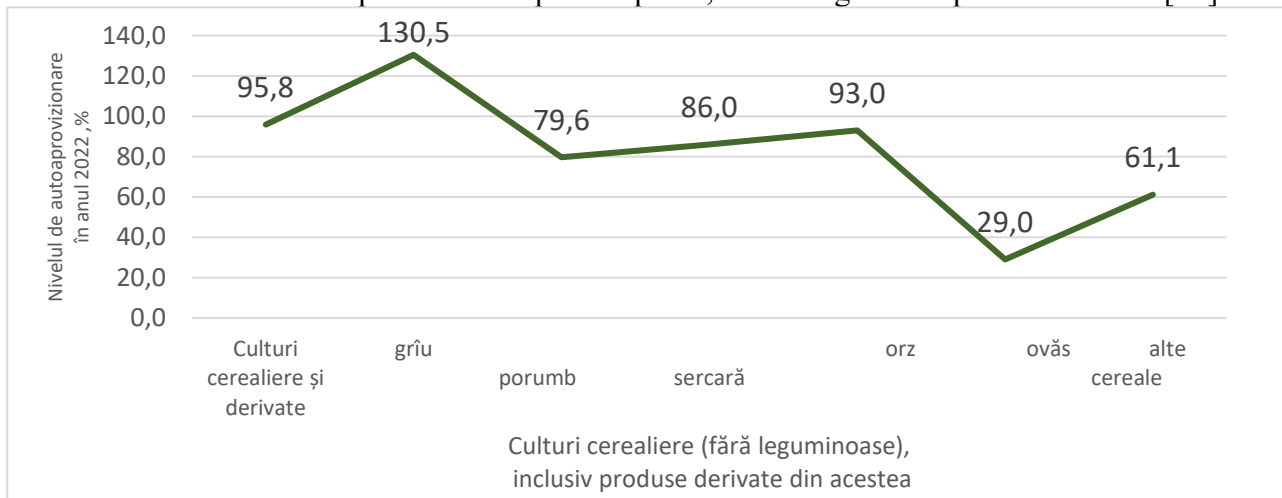

Figura 1. Nivelul de autoaprovizionare cu cerealiere în anul 2022 în Republica Moldova, %

Sursa: [Elaborat de autor în baza sursei 3]

Republica Moldova a fost supraasigurată cu producție de grâu în anul 2022. Cu producție de porumb, sercară și orz țara noastră este asigurată, deoarece 20% din necesar trebuie să fie completat din import. Însă Republica Moldova nu este asigurată cu producție de ovăz.

Concluzii

Îmbătrânirea populației constituie o problem majoră în agicultură. Seceta a afectat producția de cereale multe țări din Uniunea Europeană. Cerealierele sunt foarte sensibile față de condițiile climatice.

Din cauza atacurilor Rusiei asupra depozitelor de cereale din Ucraina, volumul de export a acestei țări s-a redus drastic.

Prețurile în continuă creștere i-au afectat atât pe producătorii locali, cât și pe conumatori. Astfel în anul 2022 comparativ cu anul 2021 prețurile la alimente au sporit cu 28-35%.

Deoarece rata dobânzii stabilită la creditele bancare a atins 18 %, agricultorii sunt în mare dificultate de a le accesa. Deși mărimea Fondului de subvenționare a crescut până la 1 mlrd 750 mln lei, nu a fost resimțit efectul dat din cauza creșterii în paralel a ratei inflației în această perioadă de timp.

Grâul deține un rol esențial în strategia de asigurare a securității alimentare, fapt care poate fi confirmat prin obținerea unei varietăți de produse de panificație. Avantajul obținerii producției de grâu constă și în stocarea acesteia, nefiind necesare încăperile frigorifice, adică costuri mai mari de producție. Un alt avantaj constă în posibilitatea de păstrare a acesteia pe un termen îndelungat, dar și transportarea la distanțe mari.

În corespundere cu datele Serviciului Vamal, în perioada 1 iulie 2022 și 4 mai 2023, țara noastră a exportat o cantitate de grâu de 458,9 mii tone la un preț de 5,21 lei per kg. Însă cantitatea exportată a fost mai redusă în anul 2023 față de anii 2021 și 2022 cu 54,68 p.p., cauza fiind seceta pedologică, dar și concurența acerbă din partea exportatorilor din Ucraina. În top 5 țări importatoare de grâu din Republica Moldova sunt România, Turcia, Grecia, Indonezia și Malaysia. Partenerul principal al țării noastre este România, această colaborare devenind mai intensă din momentul izbucnirii războiului în țara vecină. Republica Moldova a exportat 707 mii tone de grâu în România în anul 2023, ponderea fiind de 62 % din total volum exportat.

Conform declarației adjunctului ministrului Agriculturii din Ucraina, această țară va exporta o cantitate de producției de grâu și porumb cu circa o pătrime mai puțin, cauza fiind obținerea unei cantități mai mici în anul 2024 ca urmare a războiului, reducându-se astfel suprafețele de teren arabil, dar și de temperaturile joase din luna mai, precum și seceta din perioada mai-iunie.

Datele Biroului Național de Statistică indică faptul că în Republica Moldova un cetățean consumă circa 120 de kilograme de produse de panificație pe an, adică 10 kilograme pe lună. Astfel, medicii nutriționiști afirmă că se depășește cu mult norma fiziologică de consum

În anul 2022 țara noastră a fost supraasigurată cu producție de grâu. Am fost asigurați pe deplin cu producție de porumb, secară și orz, restul 20% din necesar se acoperă pe baza importului. Referitor la producție de ovăz, Republica Moldova nu este asigurată și din acest motiv crește cantitatea importată a acesteia pentru a asigura accesul fizic al cetățenilor.

Referințe

1. DIMA, Dumitru, PAMFILIE, Rodica, PROCOPIE, Roxana, PĂUNESCU, Carmen. *Merceologia și expertiza mărfurilor alimentare de export-import*. Edit. ASE, București, 2004, 324 pag. ISBN 973-594-488- X
2. ION, Raluca Andreea. *Securitate și siguranță alimentară. Colecția Economie Agrară*. Edit. ASE, București, 2017, 176 pag. ISBN 978-606-34-0160-2
3. Balanțele resurselor alimentare și utilizării lor:
https://statistica.gov.md/ro/balantele-resurselor-alimentare-si-utilizarii-lor-pentru-anul-2022-9515_60723.html
4. <http://www.infotag.md/economics-ro/310499/>
5. <https://www.hotnews.ro/stiri-confidential-26669937-scadere-abrupta-productiei-cereale-2022-care-sunt-cauzele.htm>
6. <https://studentus.md/social/republica-moldova-problemele-si-dificultatile-ale-agricultorilor/>
7. <https://moldova.europalibera.org/a/vasile-m%C3%A2rzenco-nu-pesto-mult-timp-nu-va-mai-fi-fermier-s%C4%83-cultive-p%C4%83m%C3%A2ntul/31899616.html>
8. <https://www.pprm.md/index.php?view=articles&id=3457>
9. <https://newsmaker.md/ro/importul-de-cereale-in-republica-moldova-permis-in-continuare-in-baza-unei-licente/>
10. <https://agora.md/2024/02/22/700-de-mii-de-tone-intr-un-an-cum-a-devenit-romania-principala-destinatia-pentru-exportul-de-grau-din-moldova>
11. <https://agrobiznes.md/analiza-exportului-de-grau-din-moldova-top-exportatori.html>
12. <https://agroexpert.md/rom/novosti/comertul-mondial-cu-grau-statistici-si-prognoze-de-la-expertul-iurie-rija>
13. <https://realitatea.md/exporturile-de-cereale-ale-ucrainei-ar-putea-scadea-cu-aproape-un-sfert-anul-curent-si-in-2025/>
14. <https://tv8.md/2022/02/13/video-painea-in-capul-mesei-anual-un-moldovean-consuma-120-de-kg-de-produse-de-panificatie/192434>